

Emotionele ontwikkeling	Adaptatiefase	Hechtingsfase	Individuele fase
Hulpvraagtype	Homeostase Disregulatie	Vertrouwen Wantrouwen	Autonomie Afhankelijkheid
Dagbesteding	ZIJN		
Existentiële positie	WE-dentity		I-dentity
Ik / Wij	Ik	Wij	Ik
Kenmerken emotioneel functioneren	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiologische aanpassing - Sensorische integratie - Arousal-regulatie - Integratie van ruimte en tijd 	<ul style="list-style-type: none"> - Toegenomen sociale gerichtheid - Hechting, basale veiligheid - Symbiose - Angst bij scheiding - Transitioneel object 	<ul style="list-style-type: none"> - Afstand (separatie-individuele) - Interesse leeftijds-genoten - Begin IK (egocentrisch, "neen") - Invloed op omgeving (almacht) - Zelfdifferentiatie
Basale emotionele behoeften	<ul style="list-style-type: none"> - Fysiologische homeostase - Sensorische integratie - Hechtingsstimulatie door affectieve synchronie - Organisatie van ervaring en activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> - Lichamelijk contact - Hechting - Omgaan met materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> - Internalisering - Veiligheidsobject - Afstand nemen van de hechtingsfiguur - Vechten voor eigen autonomie (eigen wil doordrijven)
Emotionele noden: ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - Nabijheid - Prikkel dosering - Structuur - Rust 	<ul style="list-style-type: none"> - Nabij op afstand - Grenzen - Basale veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleiding op afstand - Regels en consequenties - Optimaal frustreren - Deelverantwoordelijkheid
Rol van de ondersteuner	Reguleren	Cirkelen	Spel

SCHEMA 1. Doorontwikkeld model van emotionele ontwikkeling (Morisse, Vermeulen, Roskam & Willem, gebaseerd op Morisse (2011) in Claes et al., 2011).

Identificatiefase	Realiteitsbewustwordingsfase	Sociale individuatiefase	Sociale verantwoordelijkheidsfase
Initiatief Geremdheid	Zelfvertrouwen Minderwaardigheid	Gezien willen worden Angst voor afwijzing	Verantwoordelijkheid en intimiteit Isolement
DOEN			
I-dentity			
Wij	Ik	Wij (samen met peers)	Ik
<ul style="list-style-type: none"> - Meer initiatief en keuzes - Vriendjes - Ontstaan van normbesef - Identificeren met belangrijke anderen - Ego-ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen rol en plaats in de omgeving - Introspectie/reflectie 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen weg vinden - Identificeren met peers - Exclusieve vriendschappen - Beginnende reflectie over emoties van anderen 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen verantwoordelijkheid - Meer reflectie over zichzelf en anderen - Groeiend sociaal verantwoordelijkheidsgevoel - Intrinsiek emoties beheersen - Ongenaakbaar gevoel
<ul style="list-style-type: none"> - Sociale normen (regels) - Sociale acceptatie - Sociale competentie - Identificatie-figuur 	<ul style="list-style-type: none"> - Volwaardigheid - Productiviteit, creativiteit - 'Gouden regels' van gedrag - Steun door belangrijke anderen 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen weg vinden - Coaching door belangrijke andere - Acceptatie door peers 	<ul style="list-style-type: none"> - Intimiteit - Verantwoordelijkheid - Belangrijke andere als klankbord
<ul style="list-style-type: none"> - Uitnodigend en stimulerend - Vertrouwensrelatie met begeleiders - Dragen van verantwoordelijkheid o.b.v. succeservaringen 	<ul style="list-style-type: none"> - Zowel door groep als individueel herinterpreteren van als negatief beleefde gebeurtenissen 	<ul style="list-style-type: none"> - Geven van vertrouwen en ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijstaan, opvangen klankbord... op vraag
Rolmodel	Steunen	Coachen	Klankbord